

Nogle Bemærkninger i Anledning af Clément-Sagen. Af A. Drachmann Bentzon.

Ved Københavns Kriminal- og Politirets Dom af 19. Juni 1917 er Sagfører Christian Emil Clement blevet idømt en Bøde paa 50 Kr. for Overtrædelse af Navnelovens § 8, fordi han skrev sit Navn: Clément.

De nærmere Omstændigheder er i Korthed følgende: Sagen er rejst paa Foranledning af Direktør Ad. Clément, der tilligemed en anden anmeldte sit Navn i Henhold til Navnelovens § 2 a, hvorefter Navnet optoges paa Fortegnelsen af 19. Juni 1906 over de fra Tilegnelse ved Øvrighedsbevis unddragne Navne. — Paa samme Fortegnelse er Navnet Clement optaget i Henhold til Anmeldelse fra en Forpagter Clement.

Der var under Sagen fremlagt Daabsattester for Domfældte, hans Fader og Bedstefader, der alle angav Navnet uden Akcent, men han paastod, at han selv og hans Forfædre havde skrevet Navnet med Akcent i Forbindelse med en Slægtstradition om fransk Afstamning.

Det hedder nu i Dommen, at da Tiltalte ikke har godtgjort Rigtigheden af sin Paastand om hans og hans Slægts Ret til iflg. Afstamning eller Tradition at føre Slægtsnavnet »Clément«, og da en hvilken som helst Ændring eller Tilføjelse i Daabsattestens Tekst maa anses utilstadelig, maa Tilt. anses at have overtraadt Loven. Derefter tilføjes som en yderligere Bemærkning, at baade Navnet Clément og Navnet Clement findes paa Navnefortegnelsen af 1906.

Sagen minder en Del om den sidste Navnesag herhjemme (Brockdorff — von Brockdorff), der afgjordes ved H. R. D. 11. Juni 1915 (U. f. R. 1915 S. 793)¹⁾. — Ogsaa her drejede Tvivlen sig om, hvorvidt der forelaa 2 forskellige Slægtsnavne, og ogsaa her paa-beraabes det i Dommen, at begge de i Sagen omhandlede Navne findes i Navnefortegnelsen af 1906.

Jeg kunde tænke mig, at denne Dom vil vække nogen Modsigelse fra genealogisk Side, og en saadan kunde da for det første bestaa i, at man overfor Dommens stærke Pointerings af Daabsattestens Betydning vilde fremhæve det lige saa sørgelige som sande Faktum, at Daabsattesten som *historisk* Bevis for en Persons

¹⁾ Kortelig refereret i Personalh. Tidsskr. VI. R., 6. Bd., S. 136—37.

rette Familienavn er af meget ringe Værd. At hestride dette vil vist næppe falde nogen ind, der enten som Personallhistoriker eller som Jurist har haft Lejlighed til at beskæftige sig med vor navnetlige Praksis. Men heroverfor maa det med største Bestemthed hævdes, at det er af overordentlig Vigtighed for Retsordenen i et Samfund, at der haves et sikkert *juridisk* Bevis for en Persons rette Navn. Og et saadant Bevis maa iflg. Forholdets Natur netop Daabsattesten i dens Egenskab af officiel Bevidnelse af, hvad der er indført i Kirkebogen, være. Og det er den da ogsaa iflg. gældende dansk Ret. — Det er nemlig en fast antaget Sætning i dansk Retsteori og -praksis¹⁾, at Daabsattesten er et autentisk og fuldt Bevis for Kirkebogstilførselen; og at denne igen er fuldt Bevis for Personens Navn, fremgaar af Fdn. 30. Maj 1828 § 18, Kanc.'skr. 4. Oktbr. s. A. Nr. 1, jfr. L. 13. April 1851 § 10, L. 4. Marts 1857 § 2, foruden af en utallig Mængde administrative Afgørelser. — Det forekommer mig ogsaa klart, at det vilde afstedkomme den største Usikkerhed i mangfoldige Retsforhold, om man ikke uden videre vilde tage Daabsattesten som fuldt Bevis for en Persons virkelige Navn, men forlange, at den paagældende skulde præstere yderligere Beviser i saa Henseende. Men lige saa vist, som en Person maa kunne benytte sin Daabsattest som Bevis for, at han fører det ham retlig tilkommende Navn, lige saa vist maa han finde sig i, at en anden benytter hans Daabsattest som Bevis for, at han *ikke* fører sit rette Navn.

Naar Spørgsmaalet dernæst bliver, om der kan føres Modbevis mod en Daabsattest, da mener jeg, at et saadant i Almindelighed kun kan føres ved Hjælp af Beviser af lige Autenticitet som Daabsattesten. Som Eksempler paa saadanne kan nævnes en Navne- eller Adoptionsbevilling, et Navnebevis²⁾ eller en anden, ældre Kirkebogstilførsel, der viser, at Tilførselen angaaende den paagældendes Daab er urigtig.³⁾ Men hvorledes man nu end bør løse disse særlige — men iøvrigt hyppige — Konfliktstilfælde, saa er det i Henhold til det ovenanførte klart, at naar der som i den her foreliggende Sag fremlægges en tilbage til Tiden før Fdn. 1828 gaaende,

¹⁾ Jfr. f. Eks. Munch-Petersen, Civilproces I, S. 387.

²⁾ Da saadanne Bevillinger og Beviser skal tilføres Ministerialbogen, drejer det sig altsaa ogsaa her om Fejl i Kirkebogstilførselen, i disse Tilfælde af negativ Art, naturligvis forudsat, at Daabsattesten er udstedt senere end Bevillingen etc. — Heraf følger iøvrigt, at jo ældre en Daabsattest er, des mangelfuldere er den som Bevis for Personens nuværende Navn.

³⁾ Paa dette Punkt maa man dog være forsigtig; thi den bekendte Valgretsregel i Kanc.'circ. 1828 Nr. 1 medfører, at fordi en Person er døbt med et andet Navn end Faderens, er det derfor ingenlunde sikkert, at hans Navn er tillagt ham med Urette. — Det maa her først og fremmest oplyses, om Faderen er døbt før eller efter Emanationen af Fdn. 30. Maj 1828.

sammenhængende Række Daabsattester, hvori saavel Faders som Søns Navn konsekvent staves ens, altsaa in casu: »Clement«, saa er der hermed ført et uomstødeligt Bevis for, at Tiltaltes Navn er Clement og intet andet. Jeg mener derfor ikke, det er rigtigt, naar Dommen som 2 ligestillede Argumenter anfører: 1) at han ikke har bevist sin Ret til Navnet Clément ved Afstamning eller Tradition, 2) at Ændring af Daabsattesten er utilstødelig. At antage, at en Person eller Slægt ved »Tradition« skulde kunne erhverve Ret til et andet Navn end Daabsnavnet, er efter min Mening ganske stridende mod dansk Ret, jfr. saaledes Navnelovens § 6 og L. 1. April 1905 e contrario, og det vilde ogsaa være en meget uheldig Regel, idet dens nærmere Afgrænsning jo er ganske skønsmæssig. Noget mere Hold er der i Udtalelsen om Afstamning; men heller ikke den deri indeholdte Retsregel er rigtig. Thi den ved en snart 100aarig fast administrativ Praksis fastholdte Fortolkning af Valgretsregelen i Kanc.'cirk. 4. Oktbr. 1828 Nr. 1, jfr. Kanc.'skr. 22. Oktbr. 1829 ad a), gaar ud paa, at en Fader, som selv er døbt før Fdn. 1828, ved sit ældste Barns Daab kan tillægge dette et af ham selv frit valgt Familienavn¹⁾. Heraf følger, at det ikke kan nytte noget at bevise, at Slægten i ældre Tid har ført et andet Navn.²⁾

Dommen kan dog paa dette Punkt til en vis Grad forsvares: thi det er jo muligt, at det subjektive Moment er taget i Betragtning, saaledes at Domstolen ikke vilde have paalagt Straf, saafremt Tiltalte havde ført Bevis i de nævnte Henseender. — Men det er i alt Fald uheldigt, at Dommen ikke klarere udtrykker, hvilken Vægt den tillægger Afstamning og Tradition som *objektiv* Hjemmel for en bestemt Navneførelse.

Den ovenanførte »Bemærkning«, hvormed Domsbegrundelsen slutter, refererer sig til det andet Hovedpunkt, hvor jeg kunde tænke mig, at Genealoger vilde opponere mod Dommen. — Det er Spørgsmaalet, om Clement og Clément er 2 forskellige Familie-

¹⁾ Fortolkningen er urigtig, idet den slaar en Streg over Indskrænkningen af Valgretten til de Tilfælde, hvor Familien i Forvejen intet fast Stamnavn havde, og har derved virket yderst uheldigt ved Fremelskningen af de talrige sen-Navne paa Bekostning af de gamle Tilnavne.

²⁾ For saa vidt man vil finde disse Resultater stødende, skal blot henvises til, at man i saadanne Tilfælde som Regel vil kunne opnaa en kgl. Bevilling til at føre det attraaede Navn. Og det forekommer mig rimeligt, at der i saadanne Tilfælde, hvor de faktiske og retlige Navneforhold ofte er uklare og indviklede, skabes et nyt klart Retsgrundlag, ligesom det forekommer mig naturligt og stemmende med almindelig Retsgrundsætninger, at et saadant Skøn, som det her vil dreje sig om, udøves af Administrationen, hvorved sagkyndig, enten af Andrageren eller af Administrationen fremskaffet Bistand naturligvis ikke er udelukket.

navne. Argumentationen er følgende: I Henhold til Navnelovens § 2, s. Stk. sammenholdt med § 2 a afgør Justitsministeriet *endelig*, hvorvidt et anmeldt Navn er et Anmelderen retlig tilkommende Slægtsnavn. Da det nu er klart, at Justitsministeriet i sin Bekendtgørelse om forbeholdte Navne ikke 2 Gange optager samme Navn, har Justitsministeriet altsaa ved at modtage Anmeldelse om og optage Navnene Clement og Clément endelig afgjort, at det her drejer sig om 2 Slægtsnavne, og denne Afgørelse kan iflg. nævnte Lovbud ikke underkendes af Domstolene. Da dette Argument genfindes i den af Højesteret stadfæstede Overrettsdom i Brockdorff-Sagen, og der saaledes forefindes et Slags Højesteretspræjudikat¹⁾ for dets Rigtighed, er det formentlig ganske korrekt, at Kriminalretten har bøjet sig derfor og ikke indladt sig paa en nærmere Undersøgelse af, hvorvidt der virkelig med Rette kunde siges at foreligge 2 forskellige Slægtsnavne. — Hermed er imidlertid hverken sagt, at Argumentationen er holdbar, eller i bekræftende Fald, at Jmts. Skøn er rigtigt. Hvad det første Punkt angaar, forekommer det mig, at der i Henvi-ningen fra § 2, sidste Stk., til § 2 a kun ligger, at Jmt. har den endelige Afgørelse af, hvorvidt det Slægtsnavn, en Person anmelder, virkelig er hans, men ikke, at Jmt. skulde kunne afgøre, hvorvidt en ringe Forskel i Stavemaaden el. lign. mellem 2 Navne bevirker, at de maa anses som 2 forskellige Navne. Og den Omstændighed, at Jmt. optager begge Navnene paa Fortegnelsen over forbeholdte Navne, viser formentlig heller ikke andet, end at Jmt. har ment det rettest at optage Navnene ganske, som de anmeldtes; men at Ministeriet derved skulde have taget Stilling til Spørgsmaalet, om Indehaveren af det ene Navn begik en strafbar Overtrædelse af Navnelovens § 8 ved at benytte det andet, maa i høj Grad have Formodningen imod sig, og endnu absurdere synes det, at det skulde være Lovens Mening at udelukke Domstolene fra selvstændigt at tage Stilling til dette Spørgsmaal, blot fordi Jmt. havde optaget begge Navnene paa Navnefortegnelsen. Kunde der endda paavises et Tilfælde, hvor Ministeriet kun havde optaget den ene af 2 anmeldte Varianter eller paa anden Maade tilkendegivet, at det ansaa dem for et og samme Navn, saa kunde det endda siges, at Ministeriet havde taget Standpunkt til Spørgsmaalet: et eller to Familienavne. Men saalænge saadanne Tilfælde ikke er paavist — og jeg tvivler meget paa, at de kan paavises —, maa det langt snarere antages, at Ministeriet netop konsekvent har optaget alle anmeldte Varianter af et Navn paa Fortegnelsen

¹⁾ Helt rent er Præjudikatet nu ganske vist ikke, thi Overrettsdommen stadfæstes ikke fuldstændig in terminis, men kun »i Henhold til de deri anførte Grunde, hvorimod intet væsentligt findes at erindre«.

for ikke at præjudicere Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvor store Afvigelser fra et Navn der maa kræves, for at der kan siges at foreligge et andet Navn.

Efter at vi nu har set, at Domstolen har skubbet det andet Hovedspørgsmaal i Sagen fra sig ved at erklære sig inkompetent med Hensyn til samme, skulde det nu undersøges, hvorledes dette Spørgsmaal rettelig burde have været besvaret. Det skal dog straks bemærkes, at dette Spørgsmaal har en genealogisk eller, om man vil, sproglig Side, som det er noget prekært for en Jurist at komme ind paa. Men det har tillige en juridisk-praktisk Side, og det er om denne, der her skal fremsættes nogle Bemærkninger.

Ovf. S. 99 har Ingeniør Marstrand fremsat den Paastand, at der ikke af Lovgivningen eller Bevillingsmyndighederne »bør lægges Vægt paa, om en Mand staver sit Navn med k eller c, med i eller j, eller skriver det med lutter smaa Bogstaver, med gotiske do. eller med Krølle over eller under«. — Jeg gaar iflg. den Sammenhæng, hvori Bemærkningen staar, ud fra, at han vilde holde for, at en Domstol f. Eks. burde frikende en Mand, der hedder (i Flg. sin Daabsattest) Coch, men skriver sig Koch. Denne Paastand forekommer mig imidlertid ganske urigtig, for saa vidt den gaar ud paa, at en hvilken som helst Forskel i Bogstaveringen ikke er tilstrækkelig til at danne et nyt Familienavn. Hvis man opgiver denne, relativt set meget faste Grænse, kommer man nemlig ganske ud at svømme. Den Grænse, som Hr. M. herefter vil sætte, maa vel nemlig være, om den forskellige Bogstavering medfører forskellig Udtale eller ej; men denne Grænse er ganske flydende; thi der er Tilfælde, hvor der kun er Udtaleforskel ved distinkt Udtale, og andre Tilfælde, hvor kun den øvede Fonetikers Øre vil kunne opdage en Forskel. Desuden er det en Kendsgerning, at der er mangfoldige Slægter her i Landet, hvis Navne adskilles fra hverandre blot ved en Forskel i Bogstaveringen, og som vist vilde føle det som et ganske uberettiget og ulovligt Indgreb i deres Navns Retsbeskyttelse, om en Person, der har et ligelydende, men forskellig bogstaveret Navn, gav sig til at stave dette paa samme Maade som den paagældende Slægt. Ogsaa rent praktisk set synes det indlysende, at det er af Betydning at holde strengt paa saadanne Distinktioner, f. Eks. for at undgaa Forvekslinger. — Hermed er imidlertid det foreliggende Spørgsmaal ikke løst, thi det kan muligt være tvivlsomt, om e og é er 2 forskellige Bogstaver. Da nu et Bogstavs egentlige og naturlige Funktion er den at betegne en bestemt Lyd, og da accent aigu anbragt over et e netop har denne Betydning i det franske Sprog, synes det ganske naturligt at anerkende, at der derved dannes et nyt Bogstav og saaledes efter det ovenanførte et nyt Navn.

Det skal endnu bemærkes, at man undertiden træffer den mærkelige Argumentation, at da nogle Personer har anmeldt et Navn uden Hensyn til det's Stavemaade; saa følger heraf, idet man kun kan anmelde sit eget Navn, at de enkelte Varianter, som værende samme Navn, ingen Retsbeskyttelse har overfor hverandre. Dette er naturligvis ganske fejlagtigt. Den omhandlede Anmeldelsesmaade har overhovedet ingen retlig Betydning. At et Navn er anmeldt, betyder blot, at det ikke kan tilegnes ved Øvrighedsbevis, (jfr. Navnelovens § 2 in. og a). Og iflg. samme § (Ltr. d.) er ogsaa saadanne Navne unddragne fra Tilegnelse ved Øvrighedsbevis, som ikke tilstrækkeligt adskiller sig fra et forbeholdt Navn, og det er i saa Henseende ganske ligeegyldigt, om Anmeldelsen har lydt som ovenfor anført eller ikke. Det er iøvrigt en vistnok ret udbredt Misforstaaelse, at Anmeldelsen har Betydning i Relation til Navnelovens § 8¹⁾. Det maa nemlig efter Ordlyden af denne § anses for fuldstændig irrelevant, om det Navn, som en Person uretmæssig benytter, er forbeholdt eller ej. Hvis saaledes en Mand vilde falde paa at benytte et kendt svensk Adelsnavn, vil et Medlem af den paagældende svenske Slægt, eller den herværende svenske Gesandt, ja i og for sig en hvilken som helst Person kunne henvende sig til Øvrigheden desangaaende, og den paagældende vil da kunne tiltales og dømmes for Overtrædelse af Navnelovens § 8. — Heraf følger, at Afgørelsen af, om en Person har overtraadt den nævnte §, maa bedømmes ganske uafhængig af, hvorledes det forholder sig med Navnets Anmeldelse²⁾.

Uagtet denne Dom saaledes formentlig paa flere Punkter maa siges at være af tvivlsom og omtvistelig Rigtighed³⁾, forekommer det mig dog, at man i genealogisk og personalhistorisk interesserede Kredse bør hilse den med Tilfredshed. Thi den er et Vidnesbyrd om, at Domstolene med fast Haand vil skride ind mod ethvert, det være sig nok saa ringe Overgreb paa Navnerettens Omraade. For at komme ud af det Navnekaos, hvori vi hidtil har befundet os, gælder det at skabe faste Rammer, og saadanne skabes kun, naar man fastholder, at enhver skal holde sig nøjagtigt og ufravigeligt til det ham i Daaben eller paa anden lovlige Maade tillagte Navn.

¹⁾ Jfr. saaledes formentlig ovenfor S. 99.

²⁾ Om den særlige Retsvirkning, som der i Praksis tillægges den Omstændighed, at 2 Navnevarianter er optagne paa Navnefortegnelsen, er talt ovenfor.

³⁾ Foruden de ovenfor fremdragne Tvivlsspørgsmaal er der navnlig Spørgsmaalet, om Tiltalte i et Tilfælde som det foreliggende kan siges at have gjort sig skyldig i en *strafbar* Overtrædelse af Navnelovens § 8. Behandlingen af dette Spørgsmaal har jeg imidlertid anset for at ligge udenfor Tidsskriftets naturlige Rammer.